

5

Amaçlarımız

Bu üniteyi tamamladıktan sonra;

- Mali borçların ne amaçla ve nereden elde edildiğini açıklayabilecek,
- Bankaların işletmelere ne tür krediler sağladığını açıklayabilecek,
- Ticari faaliyet nedeniyle oluşan senetli ve senetsiz borçların neler olduğunu kavrayabilecek,
- Diğer borçların, hangi durumlarda oluştuğu ve neleri kapsadığını sıralayabilecek,
- Ödenecek vergilerin neler olduğunu açıklayabilecek,

bilgi ve beceriye sahip olabilirsiniz.

Anahtar Kavramlar

Mali Borçlar	Diğer Borçlar
Nakdi Krediler	Alınan Avanslar
Nakdi Olmayan Krediler	Ödenecek Vergi ve Fonlar
Satıcılar	Borç ve Gider Karşılıkları
Borç Senetleri	Gider Tahakkukları

İçindekiler

- ❖ Giriş
- ❖ Mali Borçlar
- ❖ Ticari Borçlar
- ❖ Diğer Borçlar
- ❖ Alınan Avanslar
- ❖ Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
- ❖ Borç ve Gider Karşılıkları
- ❖ Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları

Yabancı Kaynaklar

GİRİŞ

İşletmenin sahip olduğu varlıklar (ekonomik yapı) ya işletme sahipleri tarafından sağlanır ya da üçüncü kişilere borçlanılarak elde edilir. İşletme varlıklarının kimler tarafından sağlandığını, diğer bir anlatımla varlıkların finans kaynaklarını gösteren pasif hesaplar ikiye ayrılmaktadır. Varlıklar üzerinde işletme sahiplerinin hakkını gösteren gruba “öz kaynak”, borç verenlerin hakkını gösteren gruba ise “yabancı kaynak” denir. Aktifin likidite esasına göre sıralanmasıyla uyumlu olarak pasifteki hesaplar da ilk geri ödenecek kaynaktan başlanarak sıralanır. Böylece yabancı kaynaklardan öz kaynaklara doğru bir sıralama biçimi seçilir.

İşletmenin gelecekteki ödeme yükümlülüklerini ifade eden yabancı kaynakların ödeme zamanları (vadeleri) işletmelerin ödeme planlarının ve finansal yapılarının belirlenmesi açısından önemlidir. Bu nedenle, ödeme zamanına göre kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bilanço tarihi itibarıyla işletmenin; en çok bir yıl içinde veya normal faaliyet dönemi sonuna kadar ödenecek olan borçları kısa vadeli yabancı kaynak, vadesi bir yıldan daha fazla olan veya normal faaliyet döneminden sonraki döneme kalanlar ise uzun vadeli yabancı kaynak olarak gruplanır. 3 ve 4 kod numaraları ile başlayan bu iki yabancı kaynak grubu hesaplarının işleyiş biçimi aynı olup, genelde aynı adla açılmaktadırlar. Bu nedenle, ünitede yalnızca kısa vadeli yabancı kaynak hesaplarının işleyişini incelenmektedir. Hesaplar incelenirken; Tek Düzen Hesap Planı’na (TDHP) bağlı kalınmakta, ancak işletmede dönem sonu işlemleri sırasında ele alınanlarla, ticaret işletmelerinde genel olarak kullanılmayan bazı hesapların açıklanmasına yer verilmemektedir. Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar grubu aşağıdaki hesapları kapsamaktadır.

- 30 MALİ BORÇLAR
- 32 TİCARİ BORÇLAR
- 33 DİĞER BORÇLAR
- 34 ALINAN AVANSLAR
- 35 YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
- 36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
- 37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
- 39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

Tüm yabancı ve öz kaynak hesaplarının, borç ve alacak taraflarına aynı değerle (kayıtlı değer) kayıt yapılır. Bu hesaplar, ilk defa alacak taraflarına kayıt yapılarak çalışmaya başlar ve alacak kalanı verirler.

İşletmenin kaynak yapısı, yabancı ve öz kaynaklar olmak üzere iki ana gruptan oluşmaktadır.

İşletmenin kaynak yapısını oluşturan hesap grupları sıralanırken hangi ilke göz önünde bulundurulmaktadır?

MALİ BORÇLAR

İşletmeler, öz kaynaklarının yetersiz olduğu durumlarda finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kredi kuruluşları ya da para ve sermaye piyasalarından fon sağlarlar. Mali (finansal) borçlar; bankalardan alınan krediler ile işletme tarafından ihraç edilmiş olan menkul kıymetler karşılığında oluşan borçları kapsamaktadır. 30 Mali Borçlar grubunda aşağıdaki hesaplar yer almaktadır:

300 BANKA KREDİLERİ

301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR

302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ (-)

303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİTLERİ VE FAİZLERİ

304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ

305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER

306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER

308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI (-)

309 DİĞER MALİ BORÇLAR

Mali borçları oluşturan hesaplardan banka kredileri ve çıkarılmış bonolar ve senetler ile ilgili açıklamalara ve örneklere aşağıda yer verilmektedir.

Mali Borçlar, ne amaçla ve hangi kaynaklardan sağlanan bir borç grubudur?

300 Banka Kredileri

Özellikle sermaye piyasalarının gelişmediği ülkelerde işletmeler, fon gereksinimlerini büyük ölçüde banka vb. kredi ve finans kuruluşlarından sağlarlar. Bankalar, çeşitli kaynaklardan sağladıkları fonları, gereksinimi olan kişi ve kuruluşlara kanalize ederek, belirli bir faiz karşılığında onların finansman ihtiyacını karşılayan kuruluşlardır. Her ne kadar kredi kelimesinin sözlük anlamı “borç ödemede güvenilir olma, saygınlık, itibar” olarak bilinse de bankanın vermiş olduğu kredilerin, krediyi alan kişi veya işletmenin durumuna göre değişik oranda geri ödenmeme riski vardır. Bu riskin saptanması ve en aza indirilebilmesi için, kredi talebinde bulunan kişi veya kurumların finansal durumlarının ve borç ödeme güçlerinin iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Bunun için de bankalar; kredi talebinde bulunanlardan, öncelikle işletmenin son üç yılına ilişkin bilanço ve gelir tablolarını daha sonra ise ticaret sicil belgesini, ticaret / sanayi odası veya dernek kaydı belgesini, şirket yetkililerinin imza sirkülerini, şirket ana sözleşmesi ile gerekli görülen diğer belgeleri istemektedir. Ayrıca işletmenin mal varlığı, iş ahlakı, gerçekleştirilecek projenin katma değer yaratma kapasitesi, teknolojisi ve maliyet yapısı gibi konularda da istihbarat yapılmaktadır. Tüm belgeler ve edinilen bilgiler değerlendirilerek verilecek kredi tutarı belirlenmekte ve bu tutara göre şube veya genel müdürlük tarafından olumlu karar verildiğinde kredi sözleşmesi imzalanmaktadır.

Bankalar, geri ödeyeceği konusunda güven duydukları gerçek ve tüzel kişilere nakit krediler veya nakit olmayan krediler (teminat mektupları, kefalet kredileri gibi) olmak üzere iki tür kredi vermektedir.

Banka kredileri hesabı bir ana hesap olup, alınan kredinin; ₺ veya yabancı para cinsinden oluşuna, yurtiçi veya yurtdışından sağlanmasına, kredi türlerine, çalışılan bankaların adlarına göre yardımcı hesaplara ayrılabilir.

Hesabın alacağına;

- Nakden veya hesaben kullanılan kredi tutarı,
- Çekilen krediye tahakkuk ettirilen faiz ve komisyonlar,
- Yabancı para cinsinden kredilerin, değerlemeden doğan kur (artışı) farkları,

Hesabın borcuna ise;

- Kredi hesabına nakden veya hesaben yapılan ödemeler,
- Teminatlı kredilerde, teminatların nakde çevrilmesi ile yapılan ödemeler,
- Dönem sonunda hesabın kapatılması

durumlarında kayıt yapılmaktadır.

Uzun vadeli 400 Banka Kredileri hesabında yer alan ve bir yıl içinde ödenecek olan anapara taksitleri ve faizleri ise dönem sonunda 303 Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri hesabına alınarak izlenir.

Aşağıda nakit ve nakit olmayan kredi türlerine ilişkin açıklamalara ve örnek uygulamalara yer verilmektedir.

Nakit Krediler

Bankaların müşterilerine nakit para vererek kullandırdıkları kredilerin (ticari kredi) başlıcaları; iskonto, iştirak, avans ve borçlu cari hesap kredileridir.

Borçlu cari hesap kredisinde banka, kredi talep eden müşterilerine belirli tutarla sınırlı olmak koşuluyla bir cari hesap açar ve bu hesaptan (kredi sınırları içinde) para çekmelerine ve yatırmalarına izin verir. Hesap kapanmadığı sürece işletme bankaya borçlu olacağından, bu tür ilişkinin izlendiği hesaplar “borçlu cari hesap” olarak nitelendirilmektedir.

Herhangi bir vade sınırlaması olmayan bu kredi hesaplarına yılda dört kez (31 Mart, 30 Haziran, 30 Eylül, 31 Aralık) faiz (finansman) gideri tahakkuku yapılır ve banka 15 gün önceden haber vermek koşuluyla hesabı istediği zaman kapatma hakkına sahiptir. Borçlu cari hesap şeklinde açılan krediler kendi aralarında; açık krediler, kefalet karşılığı ve maddi teminat karşılığı olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Açık Krediler

Bu kredi türünde, borç alanın imzasından başka bir teminat aranmaksızın kredi açılmaktadır. Teminatı olanlara göre limiti daha düşük olan bu krediler, banka tarafından çok iyi tanınan ve mali durumları daha dikkatli izlenebilen kişi ve kuruluşlara açılmaktadır. Bu krediyi alabilecek olanlar için; finansal durumlarının ve faaliyet sonuçlarının iyi olması, iyi bir iş ahlakı ile oluşturulmuş uzun bir ticari geçmiş ve deneyime sahip olunması aranan en önemli koşullardır.

Örnek:

1. İşletme, A Bankasından ₺350.000 limitli bir kredi sağlamış ve borçlu cari hesabından aynı banka nezdindeki ticari mevduat hesabına ₺300.000 aktarılmıştır.

102 BANKALAR HS	300.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS		300.000

Bu kayıtla, işletmenin A Bankasına olan borcunda ₺300.000’lik bir artış olurken, aynı bankadaki ticari mevduat hesabında da bu tutarda bir artış olmaktadır.

2. İşletme, ihtiyacı nedeniyle aynı bankadaki borçlu cari hesaptan ₺50.000 çekmiştir.

100 KASA HS	50.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS		50.000

Yukarıdaki maddenin kaydıyla, işletmenin A Bankasına olan borcunda ₺50.000’lik bir artış olurken kasasında da aynı tutarda bir artış meydana gelmektedir. İşletme, bu kayıtla ₺350.000 limitli kredinin tamamını kullanmış ve bu borcu ödeyip azaltmadan, hesaptan tekrar kredi çekme olanağını yitirmiştir.

3. Alıcılardan B, ₺80.000’lik borcunu işletmenin A Bankasındaki borçlu cari hesabına havale etmiştir.

300 BANKA KREDİLERİ HS	80.000	
120 ALICILAR HS		80.000

4. İşletme, A Bankasındaki borçlu cari hesaba ₺120.000 yatırmıştır.

300 BANKA KREDİLERİ HS	120.000	
100 KASA HS		120.000

Borçlu cari hesaba yatırılan bu tutardan sonra, hesabın alacak kalanı olan ₺150.000 (350.000 – 200.000) işletmenin bankaya olan kredi borcunu göstermektedir. İşletme, kredi limiti olan ₺350.000’ye kadar yeniden ₺200.000 çekebilir.

5. A Bankasının işletmeye gönderdiği hesap özetinde, ₺15.000 faiz tahakkuk ettirdiği görülmektedir.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	15.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS		15.000

İşletmenin bankaya olan kredi borcu tahakkuk eden faizle birlikte aşağıda görüldüğü gibi ₺165.000 (365.000 -200.000) olmuştur.

300 BANKA KREDİLERİ HESABI			
Yatırılan	80.000	Virman	300.000
Yatırılan	120.000	Çekilen	50.000
		Faiz	15.000
	<u>200.000</u>		<u>365.000</u>

Açık kredi, hiçbir teminat istenmediği için yalnızca güvenilen ve mali durumu kolayca izlenebilen işletmelere açılır.

Maddi Teminat Karşılığı Krediler

Açık kredilerin geri ödenmeme riski büyük olduğu için bankalar, kendilerini güvenceye almak üzere kredi talebinde bulunanlardan ya sağlam bir kefil ya da maddi teminat isterler. Değerli madenler, menkul kıymetler, ticari mallar ve kambiyo senetleri maddi teminat olarak kabul edilen varlıklardır. Ancak açılacak kredi tutarı, teminat olarak alınan varlıkların değerinden belli bir miktar daha az olmalıdır. Marj denilen ve yüzde ile ifade edilen bu kısım, bankanın güvence payı olarak tanımlanmaktadır.

Kredi açılırken hesaplanan marj, banka için bir emniyet payıdır.

Örnek:

İşletme, ₺75.000 değerindeki devlet tahvilini kredi talebinde bulunduğu Y Bankasına teminat olarak vermiş ve adına açılan % 20 marjlı üç ay vadeli avans kredisini çekmiştir. Kullanılan kredi için vade sonunda hesaplanan ₺10.000 finansman gideri ve anapara birlikte işletmenin aynı bankadaki ticari mevduat hesabından aktararak ödenmiştir.

1. Kredinin alınması

100 KASA HS	60.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS		60.000

Verilecek kredi tutarını belirlemek için teminata % 20 marj uygulanmaktadır.

$$75.000 \times \% 20 = \text{₺}15.000 \text{ marj tutarı}$$

$$75.000 - 15.000 = \text{₺}60.000 \text{ kredi tutarı}$$

2. Tahvillerin teminat olarak verilmesi.

112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HS	75.000	
Teminata Verilen Tahviller 75.000		
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HS		75.000
Cüzdandaki Tahviller 75.000		

3. Kredi tutarının, vade sonunda tahakkuk eden faiziyle birlikte ticari mevduat hesabından ödenmesi

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	10.000	
300 BANKA KREDİLERİ HS	60.000	
102 BANKALAR HS		70.000

4. Teminata verilen devlet tahvillerinin geri alınması

112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HS	75.000	
Cüzdandaki Tahviller 75.000		
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HS		75.000
Teminata Verilen Tahviller 75.000		

İşletmeler, bankalardan ne tür krediler alırlar? Borçlu cari hesap şeklinde açılan krediler kendi aralarında kaçaya ayrılır?

Nakit Olmayan Krediler

Bankaların kendi saygınlığını ortaya koyarak, müşterisinin taahhüdünü yerine getireceği konusunda üçüncü kişilere güvence vermesi, nakit olmayan kredi olarak ifade edilmektedir. Bu kredi grubunda yer alan en önemli tür, teminat mektuplarıdır. Bankalar, verdikleri teminat mektubu ile müşterinin bir malın teslimi veya bir borcun ödenmesi gibi yükümlülükleri yerine getirememesi durumunda mektup bedelinin koşulsuz ödeneceğini garantilemektedir. Bu kredi türünde de açık, kefalet karşılığı, maddi teminat karşılığı olmak üzere üç çeşit söz konusudur. Nakdi kredi olmadığı için teminat mektuplarında, banka faiz değil, sadece komisyon almaktadır.

Alınan teminat mektubu, mali nitelikte bir olay olmadığı ve ana hesaplarda bir değişiklik yaratmadığı için kaydı zorunlu olmayıp, aktif ve pasif toplamında değişim yaratmayan Nazım Hesaplarda izlenir. Bankaya ödenen komisyon ise mutlaka kayda alınmak zorundadır.

Örnek:

İşletme, C Şirketine ait işle ilgili bir ihaleye girmek için devamlı çalıştığı X Bankasından kefaletsiz ve karşılıksız T130.000 tutarlı bir teminat mektubu almış ve T5.000 komisyon ödemiştir.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	5.000	
100 KASA HS		5.000
900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR	130.000	
Teminat Mektubundan Borçlular		
900 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR		130.000
Teminat Mektubundan Alacaklılar		

İhaleyi işletmenin kazanamaması veya alınan ihalenin tamamlanmasından sonra Nazım Hesaplar ters kayıtlarla kapatılır. Teminat Mektubu X Bankasına iade edilir.

304. Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri

Anonim Şirketlerin, İktisadi Devlet Teşekküllerinin ve kamu kurumlarının uzun vadeli fon ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çıkardıkları borç senetlerine tahvil denir. Tahvil çıkararak borçlanma durumunda, uzun vadeli bir yabancı kaynak hesabı olan “405 Çıkarılmış Tahviller Hesabı” tahvillerin nominal değeriyle alacaklandırılır. Borç geri ödendiğinde ise hesaba borç kaydedilir.

Örnek:

1. D İşletmesinin İhraç ettiği nominal değerler toplamı ₺300.000 olan 3 yıl vadeli tahvillerinin tamamı satılmış, bedeli işletmenin bankadaki hesabına yatmıştır.

102 BANKALAR HS	300.000	
405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS		300.000

2. Satılmış olan tahvillerin dönem sonunda işleyen ve izleyen dönem sonuna kadar ödenmesi gereken ₺90.000 anapara borç taksiti ile birlikte tahakkuk etmiş faizi ₺15.000'dir.

405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS	90.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	15.000	
304 TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ		105.000

Bilanço tarihinden itibaren bir yıl içinde ödenecek tahvil anapara borç taksitleriyle tahvillerin tahakkuk edip de henüz ödenmeyen faizleri 405 no'lu hesaptan çıkarılarak “304 Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri” hesabının alacağına aktarılır.

305 Çıkarılmış Bonolar ve Senetler

Dolaşımdaki finansman bonoları ve banka bonoları gibi kısa vadeli para ve sermaye piyasası araçları karşılığında sağlanan fonların izlendiği hesaptır. Söz konusu menkul kıymetler ihraç edildiğinde nominal bedelle alacaklanan hesap, geri ödenme durumunda ise borçlanır.

Örnek:

Z A.Ş., nominal değerler toplamı ₺200.000 olan 90 gün vadeli finansman bonosunu ₺120.000 net değer ile satmıştır.

100 KASA HS	120.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	80.000	
305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER HS		200.000

TİCARİ BORÇLAR

Kuruluşun ticari ilişkileri nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz borçlarının kaydedildiği hesap grubudur. 32 Ticari Borçlar grubunda aşağıdaki hesaplar yer almaktadır:

320 SATICILAR

321 BORÇ SENETLERİ

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

320 Satıcılar

İşletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan kısa vadeli senetsiz borçların izlendiği hesaptır.

Satıcılar hesabı; kredi ile (veresiye) alınan mal veya hizmet nedeniyle alacaklandırılır, söz konusu borçların çeşitli şekilde (nakden, çekle, senetle) ödenmeleri sonucu borçlandırılır. Hesabın alacak kalanı, işletmenin henüz ödenmemiş senetsiz borçlarını gösterir.

Satıcılar hesabı bir ana hesap olup, işletmenin toplam senetsiz borçlarını gösterir. Her bir satıcıya olan borcun ayrı ayrı izlenmesi için yardımcı hesapların açılması gerekmektedir.

Örnek:

1. İşletme, satıcı A'dan ₺80.000 + % 18 KDV tutarında ticari malı kredili olarak satın almıştır.

153 TİCARİ MALLAR HS	80.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS	14.400	
320 SATICILAR HS		94.400

2. Satın alınan bu mallar için nakliye gideri olarak ₺1.000 + % 18 KDV tutarı nakden ödenmiştir.

153 TİCARİ MALLAR HS	1.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS	180	
100 KASA HS		1.180

3. Satıcı A'ya olan borcun ₺40.000'si için bir çek düzenlenmiş, ₺20.000'si senet cirosu ile, kalan ₺34.400'si ise nakden ödenmiştir.

320 SATICILAR	94.400	
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİR.		40.000
121 ALACAK SENETLERİ		20.000
100 KASA		34.400

321 Borç Senetleri

İşletme, kredili olarak satın aldığı mal ve hizmetlerin karşılığını senetlerle ödeyebilir. Borç senetleri olarak bilinen bu senetler; alınan mal veya hizmet bedeline ya da önceki borca karşılık bir bono imzalanıp

verilmesi veya işletme üzerine çekilen poliçenin kabul edilmesiyle oluşurlar. Hesap, bono imzalanması veya poliçenin kabulü nedeniyle alacaklanır, bu senetlerin çeşitli şekillerde ödenmesi durumunda ise borçlanır. Senetlerin üzerinde yazılı değerleriyle kayıt düşülen bu hesabın, herhangi bir andaki alacak kalanı, işletmenin o andaki henüz ödenmemiş senetli borçlarının yazılı değerlerini (nominal değerler) vermektedir.

Ticari faaliyet nedeniyle oluşan tüm senetli ve senetsiz borçlar, ticari borçlar grubunda izlenir.

Örnek:

İşletme, ₺150.000 değerinde ticari mal satın almış, karşılığında % 18 KDV ile birlikte ₺177.000 tutarında 30 gün vadeli bir bono imzalamıştır.

153 TİCARİ MALLAR HS	150.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS	27.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS		177.000

Senet tutarına dahil edilmeyen damga pulu tutarı genel yönetim gideri olarak muhasebeleştirilir.

Örnek:

İşletme, kısa vadeli senetsiz borcunun bulunduğu satıcı B'nin düzenlediği ₺40.000 tutarındaki poliçeyi kabul ederek imzalamıştır.

320 SATICILAR HS	40.000	
321 BORÇ SENETLERİ HS		40.000

İşletme, vadesi gelen bir senedi ödeyemeyecek durumda ise alacaklıya senedi yenileme önerisinde bulunur. Alacaklının rızası üzerine gerçekleşen senet yenilemesinde işletme, belirli bir orandaki gecikme faiziyle belirli tutardaki giderlere katlanmak zorunda kalır.

Örnek:

Vadesi dolan ₺70.000 tutarındaki bir senet, nakit sıkıntısı nedeniyle ödenememiştir. Senedin alacaklısıyla yapılan görüşme sonucunda eski senet geri alınmış, yerine iki ay sonra ödenmek üzere ₺72.000 tutarında yeni bir senet düzenlenerek verilmiştir. Fark üzerinden % 18 KDV tutarı nakden ödenmiştir.

321 BORÇ SENETLERİ HS	70.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	2.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS	360	
321 BORÇ SENETLERİ HS		72.000
100 KASA HS		360

Örnek:

İşletme, vadesi gelen ₺55.000 nominal değerli bir borç senedi için çek düzenleyip vermiştir.

321 BORÇ SENETLERİ HS	55.000	
103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ HS		55.000

Borç senetlerinin yenilenmesi hangi durumlarda söz konusu olmaktadır?

326 Alınan Depozito ve Teminatlar

Bu hesabın alacağına; üçüncü kişilerin belli bir işi yerine getirmelerini, aldıkları bir değeri geri vermelerini, bir alacağın ilgili üçüncü kişi tarafından ödenmesinin sağlanması amacıyla alınan depozito ve teminat niteliğindeki değerler kaydedilir. Borcuna ise; geri verilen, gelir kaydedilen veya hesaba sayılan tutarlar yazılır. Alınan depozitolar, depozito alınması gereken konu ortadan kalktığında iade edilir.

Örnek:

İşletme, soğuk hava depoları yaptırmak için açtığı bir ihaleye katılan C İşletmesinden ₺80.000 teminat almıştır.

100 KASA HS	80.000	
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HS		80.000

DİĞER BORÇLAR

Herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş olan senetli ve senetsiz borçlar, Diğer Borçlar hesabında izlenir. En çok bir yıl içinde ödenmesi gereken kısa vadeli diğer borçların izlendiği 33 grubu, aşağıdaki hesapları kapsamaktadır:

- 331 ORTAKLARA BORÇLAR
- 332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR
- 333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
- 335 PERSONELE BORÇLAR
- 336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
- 337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

Bu gruptaki hesapların işleyişi de ticari borçlarda olduğu gibidir. İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla (ödünç alma vb. nedenlerle) ortaklarına, iştiraklerine, bağlı ortaklıklarına ve personele olan borçları bu hesapların alacağına kaydedilir. Borçların ödenmesi durumunda ise, hesaplar borçlandırılır.

331 Ortaklara Borçlar

İşletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri nedeniyle ortaklara ve bireysel işletmelerde işletme sahibine borçlandığı tutarların izlendiği hesaptır. Ortaklara bir borcun doğması durumunda bu hesaba alacak, ödenmesi durumunda ise borç kaydedilir.

Örnek:

1. İşletme, kısa süreli nakit ihtiyacı için ana ortağı olan C İşletmesinden ₺180.000 borç almıştır.

100 KASA HS	180.000	
331 ORTAKLARA BORÇLAR HS		180.000

2. Alınan borç, tahakkuk ettirilen ₺10.000 faiz ve işleme ilişkin % 18 KDV ile birlikte nakden geri ödenmiştir.

331 ORTAKLARA BORÇLAR HS	180.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ HS	10.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS	1.800	
100 KASA HS		191.800

335 Personele Borçlar

Personelin tahakkuk edip de henüz ödenmeyen net ücret, prim, ikramiye vb. ücret eklentileri ile çeşitli nedenlerden doğan alacakları ödeninceye kadar bu hesabın alacağına, tutarlar ödendiğinde ise borcuna kaydedilir.

Örnek:

İşletmenin Ocak ayı ücret bordroları toplamı aşağıdaki gibidir:

Brüt Ücret	56.000
Kesintiler	(17.500)
SSK Primi	7.000
Gelir Vergisi	10.300
Damga Vergisi	200
Ödenecek Net Ücret	38.500
SSK İşveren Payı	4.200

a. Ücret bordrosunun kaydı

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS	60.200		
335 PERSONELE BORÇLAR HS		38.500	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS		10.500	
Gelir Vergisi 10.300			
Damga Vergisi 200			
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HS		11.200	
SSK Primi 7.000			
SSK İşveren Payı 4.000			

b. Ücretin personele ödenmesi

335 PERSONELE BORÇLAR HS	38.500		
100 KASA HS		38.500	

Bu kayıtlarla personele ödenen net tutar gösterilmekte, ödenecek gelir ve damga vergisi kesintisiyle SSK primleri ise ilgili kuruluşlara ödeninceye kadar, 360 ve 361 no'lu hesapların alacağına izlenmektedir.

ALINAN AVANSLAR

Gerek satış sözleşmeleri dolayısıyla gerek diğer nedenlerle, işletme tarafından üçüncü kişilerden alınan avanslar, nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda diğer yabancı kaynaklardan ayrılır. Bunun nedeni ise alınan avansların para ödeme değil de, mal veya hizmet ödeme yükümlülüğünü zorunlu kılmasıdır. Bu yükümlülükler, 34 Alınan Avanslar grubunda izlenir. Bu grup iki hesabı kapsamaktadır.

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

349 ALINAN DİĞER AVANSLAR

340 Alınan Sipariş Avansları

İşletmenin satış amacıyla gelecekte yapacağı mal ve hizmet teslimleri ile ilgili olarak peşin tahsil ettiği tutarların izlendiği hesaptır. Alıcılardan alınan avanslar bu hesabın alacağına, malın teslim edilmesi, hizmetin görülmesi durumunda ise, borcuna yazılır.

Örnek:

1. Alıcı B İşletmesinin satın alacağı mal bedelinin % 40'ı olarak gönderdiği ₺24.000 bankadaki hesabımıza işlenmiştir.

102 BANKALAR HS	24.000		
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS		24.000	

2. Mallar alıcıya teslim edilmiş, mal bedelinin kalanı olan ₺36.000 ile % 18 KDV tutarı peşin tahsil edilmiştir.

100 KASA HS	46.800	
340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI HS	24.000	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR HS		60.000
391 HESAPLANAN KDV HS		10.800

ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

İşletmeler, yasaların ya da yapılmış olan sözleşmelerin gereği olarak personeline ve de üçüncü kişilere yaptığı ödemelerden kesinti yapmak ve bunları, adına kesinti yaptığı daire ve kuruluşlara ödemekle yükümlüdür. Ücretlerden kesilen Gelir Vergisi, Damga Vergisi, Sosyal Sigortalar Primi, Sendika Aidatı bu kesintilere örnek gösterilebilir. Ayrıca işletmelerin ödemesi gereken Kurumlar Vergisi, Geçici Vergi, Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi vb. diğer vergiler ve fonlar da söz konusudur. Tüm bu kesintiler, ve vergilerin izlendiği 36 Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler grubu aşağıdaki hesapları kapsamaktadır.

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ

368 VADESİ GEÇMİŞ ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

Bu gruptaki hesaplar; vergi, resim, harç, prim, aidat, fon ve diğer kesintilerin yapılmasında ve tahakkukunda alacaklılardır. Ödeme yapıldığında ise borçlanırlar.

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar

İşletmenin yasa hükümleri gereğince, personeline ve üçüncü kişilere yaptığı ödemelerden vergi sorumlusu olarak kestiği ya da vergi yükümlüsü sıfatıyla ödemek üzere tahakkuk ettirdiği vergi ve fonların izlendiği hesaptır. Bu hesap kendi içinde vergi ve fon türüne göre yardımcı hesaplara bölünür.

Örnek:

1. İşletme, ithal ettiği ticari mallar için gümrük komisyonu olarak ₺5.000 + % 18 KDV tutarını nakden ödemiştir. Ödeme üzerinden % 20 gelir vergisi kesintisi yapılmıştır.

153 TİCARİ MALLAR HS	5.000	
191 İNDİRİLECEK KDV HS	900	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS		1.000
360.01 Gelir Vergisi Kesintisi	1.000	
100 KASA HS		4.900

2. Hesaplanan 1.000 gelir vergisi tutarı bankadan ödenmiştir.

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS	1.000	
102 BANKALAR HS		1.000

361 Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

İşletmenin ödediği ücretlerden, sosyal güvenlik mevzuatı hükümlerine göre kesintiye bağlı tutmakla yükümlü olduğu emeklilik keseneği ve sigorta primleri bu hesapta izlenir. Bunlara ek olarak işveren katılma payları ve işverence sosyal güvenlik kuruluşlarına ödenecek diğer yükümlülükler de ödenmek üzere bu hesabın alacağına kaydedilir. Bu tutarların ödenmesi, taksitlendirilmesi veya ertelenmesi durumunda ise borçlandırılır. Hesap, ödenecek kesinti türlerine göre yardımcı hesaplara bölünür.

Örnek:

İşletmenin yönetim bürosu çalışanlarının Nisan ayına ilişkin tahakkuk etmiş 8.200 SGK primiyle, 2.300 işsizlik sigortası primi bankadaki hesaptan ödenmiştir.

1. Primlerin tahakkuk kaydı

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ HS	10.500	
361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HS		10.500
361.00 SGK Primi 8.200		
361.01 İşsizlik Primi 2.300		

2. Primlerin ödenmesi

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HS	10.500	
102 BANKALAR HS		10.500

BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

Bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinse de ne zaman tahakkuk edeceği belli olmayan kısa vadeli borçlar veya giderler için ayrılan karşılıkların izlendiği bir hesap grubudur.

Dönemsellik kavramı gereğince; bilanço gününde ortaya çıkan ancak alacaklısı tarafından henüz istenebilir duruma gelmemiş giderlerin, dönem kârından indirilmesi gerekmektedir. Bu görevi, Borç ve Gider Karşılıkları hesap grubu yerine getirmektedir.

Aktifte belli bir varlıkla ilgili olmayan borç ve gider karşılıkları, aktif düzenleyici hesap durumundaki değer düşüklüğü karşılıklarından ayrılırlar ve bir borç kalemi olarak bilançonun pasifinde yer alırlar. 37 Borç ve Gider Karşılıkları grubu aşağıdaki hesapları kapsamaktadır.

- 370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI
- 371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)
- 372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
- 373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI
- 379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

370 Dönem Kârı ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları

Kurumlar vergisi yükümlüsü (KVK. md.1-mük.md.6) durumunda olan;

- Anonim şirketler,
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler,
- Kooperatifler,
- İktisadi kamu teşebbüsleri,
- Dernek ve vakıflara ait İktisadi işletmeler,
- İş ortaklıkları,

kâr elde ettiklerinde, bunun bir bölümünü kamu maliyesine vergi olarak ödemek zorundadırlar. Söz konusu vergiler, vergi dairesince izleyen yılda, gelirin beyanından sonra isteneceği için Dönem Kârı üzerinden hesaplanan vergi ve yükümlülük tutarı kadar, dönem brüt kârından indirilmek suretiyle karşılık ayrılır. 370 no'lu hesap dönem kârı üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi ve yasal yükümlülükler tutarı kadar alacaktır. İzleyen dönemde vergi tahakkukunun kesinleşmesi durumunda borç kapatılır.

Örnek:

Z A.Ş.'nin yılsonunda Dönem Kârı üzerinden hesaplanmış olan kurumlar vergisi tutarı ₺40.000'dir.

<div>691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜM.</div> <div>KARŞILIKLARI HS</div> <div>370 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL</div> <div>YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI HS</div>	40.000	40.000
---	--------	--------

Bu kayıtla, dönem kârı üzerinden hesaplanmış olan kurumlar vergisi tutarı, öncelikle 691 no'lu hesaba borç yazılarak dönemin gelir tablosunda bir gider unsuru olarak gösterilmektedir. Vergi tutarı aynı zamanda 370 no'lu hesaba alacak kaydedilerek dönem sonu bilançosunda bir kısa vadeli yabancı kaynak kalemi (vergi borcu) olarak izleyen yıla devredilmektedir.

371 Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri(-)

Dönem içinde elde edilen gelirlerden kesinti yoluyla ödenen vergiler ve dönem kârının doğuracağı vergiye karşı peşinen ödenen geçici vergiler dönem içinde 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar hesabının borcuna kaydedilir. Bu hesapta biriken peşin ödenmiş vergi ve fonları aktifte bırakmak, pasifte net vergi yükümlülüğünü görmeye engel olur. Bu nedenle 193 no'lu hesabın borcunda biriken tutar, bu hesabın alacağına karşılığında 371 no'lu hesabın alacağına kaydedilerek pasife taşınmak zorundadır. Pasifi düzenleyen, aktif nitelikli bu hesabın borç tutarı pasifte bir indirim olarak yer alır ve kesinleşecek vergi borcunu gerçek (net) değerine indirir.

Örnek:

Z A.Ş.'nin ₺80.000 tutarındaki vergi yasal yükümlülük karşılığında mahsup edilmek üzere, cari dönemle ilgili geçici vergileri dahil peşin ödenen vergi ve fon tutarı ₺65.000'dir.

371 DÖNEM KÂRININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ HS	65.000	
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR HS		65.000

Bu kayıtlarla, yıl içinde ödenen geçici vergi tutarı "193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar" hesabından bilançonun pasifine taşınarak, 370 no'lu hesaptan mahsup edilmek üzere 371 no'lu hesaba aktarılmaktadır.

Bu kayıtlardan sonra 37 Borç ve Gider Karşılıkları hesap grubunun dönem sonu bilançosundaki net görünümü aşağıdaki gibi olacaktır.

193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR

.	65.000
.	
65.000	

371 DÖN. KÂRININ PEŞİN ÖD. VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)

65.000	
--------	--

AKTİF	Z A.Ş'nin 31.12.20xx Tarihli Bilançosu	PASİF
	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
	-	
	-	
	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI 15.000	
	•Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal	
	Yükümlülük Karşılıkları 80.000	
	•Dönem Kârının Peşin Ödenen	
	Vergi ve Diğer Yük.(-) (65.000)	

GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

Dönem içinde tahsil edildiği halde, gelecek dönemi ilgilendiren faiz, kira vb. bazı gelirlerin dönemsellik ilkesi gereği, gelir yazılacağı ilgili döneme kadar bir hesapta tutulması gerekmektedir. Aynı biçimde tutarı kesinlikle belli olan ancak alacaklısı tarafından istenebilir duruma gelmemiş giderlerin de ödeninceye kadar bir hesapta izlenmesi kaçınılmazdır. Söz konusu gelir ve giderlerin izlendiği 38 Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları hesap grubu, aşağıdaki iki hesaptan oluşmaktadır.

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

381 GİDER TAHAKKUKLARI

Hesabın uzun vadeli grubu ise 48 Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları'dır.

380 Gelecek Aylara Ait Gelirler

Gelecek bilanço dönemlerine ait peşin tahsil olunan gelirlerin bir yıldan uzun olmayan süreye ait kısımlarının izlendiği hesaptır. Peşin tahsil olunan gelirler, bu hesabın alacağına kaydedilir. Ait olduğu dönemde ilgili gelir hesaplarına aktarılarak borç kaydı alır.

Örnek:

Bilgisayarların bakımını yapan C İşletmesi, iki aylık bakım ücreti olan ₺6.000 + % 18 KDV'sini Kasım ayında banka çeki olarak tahsil etmektedir. (İşletme aylık finansal tablo düzenlemektedir).

- İki aylık bakım tutarının alınması ve Kasım ayına ait gelirin ilgili sonuç hesabına kaydedilmesi

101 ALINAN ÇEKLER HS	7.080	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS		3.000
380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HS		3.000
391 HESAPLANAN KDV HS		1.080

- Aralık ayına ait gelirin ilgili gelir hesabına aktarılması

380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HS	3.000	
600 YURTİÇİ SATIŞLAR HS		3.000

381 Gider Tahakkukları

Bir belgeye dayanarak hesaplanan ve gelecek aylarda ödenmesi yapılacak gider tahakkuklarının alacak kaydedildiği bu hesap, ödeme yapıldığında borçlandırılır. Hesap; ücret, kira, su, elektrik vb. dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetin türüne göre bölümlenebilir.

Örnek:

İşletme, 1 Aralık tarihinde iki aylığına bir iş makinesi kiralamıştır. İki aylık kira tutarı olan ₺3.000 ve % 18 KDV kira süresi sonunda banka tarafından ödenmiştir.

- Aralık giderinin tahakkuku

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS	1.500	
381 GİDER TAHAKKUKLARI HS		1.500

Bu kayıtla makinenin Aralık ayına ait kirası, ödeme yapılmadığı halde ilgili gider hesabına borç kaydedilmiş, karşılığında ise ödeme olmadığı için 381 Gider Tahakkukları hesabı alacaklandırılmıştır.

2.

381 GİDER TAHAKKUKLARI HS	1.500		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ HS	1.500		
191 İNDİRİLECEK KDV HS	540		
102 BANKALAR HS		3.540	

Bu kayıtla, Aralık ayında gider tahakkuku yapılan tutar 381 no'lu hesap borçlandırılarak iptal edilmekte, Ocak ayının kirası ilgili gider hesabının borcuna aktarılmakta ve kira bedeliyle KDV tutarı kadar bankadaki hesabından para çıkışı gerçekleşmektedir.

Özet

İşletmenin kaynak yapısını oluşturan ilk hesap grubu yabancı kaynaklardır. Bu grup, işletme varlıkları üzerindeki borç verenlerin hakkını gösterir ve geri ödenme sürelerine göre kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar olarak ikiye ayrılır. Bir faaliyet dönemi veya en geç bir yıl içinde geri ödenmesi gerekenler kısa vadeli, bir yıldan daha uzun bir sürede ödenecekler ise uzun vadeli yabancı kaynaklarda izlenmektedir. İşleyiş biçimleri aynı olan bu gruplarda, bazı farklılıklar dışında genelde hesaplar aynı adla açılmaktadır. Borçların ortaya çıkış nedenleri dikkate alınarak, gerek kısa gerekse uzun vadeli yabancı kaynak hesapları; mali (finansal) borçlar, ticari borçlar, diğer borçlar, ödenecek vergi ve yükümlülükler ile borç ve gider karşılıkları gibi alt ana gruplara ayrılmaktadır.

Mali borçlar, işletmenin finansman ihtiyacını karşılamak üzere kredi kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından sağladığı borçların izlendiği hesaplardır. Sermaye piyasalarının güçlü olmadığı ülkelerde işletmelerin fon ihtiyacını büyük ölçüde bankalar karşılamaktadır. İşletmeler bankalardan kredi talep ettiklerinde, istenen borcun zamanında geri ödenip ödenmeyeceği ile ilgili durum değerlendirmesi yapılır. Bunun için de işletmenin en az üç yıllık finansal tabloları analiz edilmekte ve bazı yasal belgeleri incelenerek işletmenin güvenilirliği ölçülmektedir. Bu konuda olumlu bir fikir oluştuğunda, bankalar belirli faiz ve komisyon bedeli karşılığında ve de belli tutarlardaki değerlerin (mal, senet, tahvil vb.) kefaleti ve teminatı koşuluyla işletmeye kredi sağlarlar. Bankalar, işletmelere nakit ve nakit olmayan krediler vermektedir. Müşterilere para verilerek kullandırılan nakit kredilerinin (ticari krediler); açık kredi, kefalet ve teminat karşılığı kredi olmak üzere üç türü bulunmaktadır. Nakit olmayan krediler arasında en bilineni bankalardan alınan teminat mektuplarıdır. Bu tür kredilerde banka faiz değil, yalnızca komisyon almaktadır.

Yabancı kaynakların önemli bölümlerinden biri de ticari borçlardır. İşletmenin faaliyet konusuyla ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetli ve senetsiz borçlarının izlendiği hesap grubudur. Bu grupta satıcılar, borç senetleri, borç senetleri reeskontu (bir indirim kalemi olarak), alınan depozito ve teminat hesapları yer almaktadır.

İşletmenin ticari bir nedene dayanmadan meydana gelmiş olan senetli ve senetsiz borçları ise diğer borçlar olarak sınıflandırılmaktadır. Ortaklara, iştiraklere, bağlı ortaklıklara ve personele borçlar başlıca diğer borçlar grubu hesaplarıdır.

Yasalar ya da yapılmış olan sözleşmeler gereği işletmeler; personeline veya üçüncü kişilere yaptığı ödemelerden kesinti yapmak ve bunları daha sonra adına kesinti yaptığı ilgili kurumlara ödemek zorundadır. Gelir vergisi, damga vergisi, sosyal sigortalar primi vb. kesintiler ilgili dairelere yatırılınca kadar “Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler” hesap grubunda izlenir.

Kısa vadeli yabancı kaynaklar arasında yer alan diğer önemli bir bölünüş de “Borç ve Gider Karşılıkları” hesap grubudur. Bu grupta yer alan 370 Dönem Kârının Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılığı hesabının alacağında, kurumlar vergisi yükümlüsü olan işletmelerin izleyen dönemde ödeyecekleri vergi ve yükümlülükler için dönem kârı üzerinden ayrılan karşılıklar yer almaktadır. Bu hesabın hemen altında ise ödenen geçici verginin (peşin vergi) bir indirim kalemi olarak gösterildiği 371 Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülük Karşılıkları hesabı bulunmaktadır. Yanında eksi işareti olan aktif karakterli bu hesabın borç tutarı, dönem sonunda 193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar hesabının borcundaki değer aktarılması ile oluşmaktadır.

Kendimizi Sınayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi bankalardan alınan nakdi kredilerden biri **değildir**?

- a. Avans
- b. İskonto
- c. Teminat Mektupları
- d. Borçlu Cari Hesap Kredileri
- e. İştira

2. _____

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 5.000

300 BANKA KREDİLERİ 5.000

Bu yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisiyle ilişkilidir?

- a. Banka kredisinin geri ödenmesi
- b. Banka kredisine faiz tahakkuk ettirilmesi
- c. Bankadan kredi çekilmesi
- d. Bankadaki mevduat hesabına faiz tahakkuk ettirilmesi
- e. Bankadaki mevduat hesabından faiz giderinin düşülmesi

3. Aşağıdaki hesaplardan hangisi Ticari Borçlar grubunda **yer almamaktadır**?

- a. Satıcılar
- b. Borç Senetleri
- c. Alınan Depozito ve Teminatlar
- d. Verilen Sipariş Avansları
- e. Borç Senetleri Reeskontu(-)

4. _____

321 BORÇ SENETLERİ 7.000

780 FİNANSMAN GİDERLERİ 1.500

321 BORÇ SENETLERİ 8.500

Bu yevmiye kaydı aşağıdaki işlemlerden hangisine aittir?

- a. Senetli borca faiz işlemesi
- b. Borç senetlerinin yenilenmesi
- c. Borç senetlerinin vadesinden önce ödenmesi
- d. Senetsiz borca karşılık senet verilmesi
- e. Borç senetlerinin ödenmesi

5. Borç ve Gider Karşılıkları hesap grubunda bir indirim unsuru olan hesap hangisidir?

- a. Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları
- b. Kıdem Tazminatı Karşılığı
- c. Diğer Borç ve Gider Karşılıkları
- d. Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri
- e. Maliyet Giderleri Karşılığı

6. _____

100 KASA 20.000

331 ORTAKLARA BORÇLAR 20.000

Bu kayıt aşağıdaki işlemlerden hangisiyle ilgilidir?

- a. İşletmenin ortaklarına mal alışı nedeniyle borcu doğmuştur.
- b. İşletme, ortaklarından nakit sıkışıklığı nedeniyle borç almıştır.
- c. İşletmenin ortaklarına olan borcu azalmıştır.
- d. İşletme, ortaklarına olan borcunu nakden ödemiştir.
- e. İşletme, ortaklarına olan borcu için faiz ödemiştir.

7. Alınan avanslar hesabını, diğer yabancı kaynak hesaplarından ayıran özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Alınan avanslar ticari faaliyetle ilgili olmayan borçlardır.
- b. Alınan avanslar, belirli bir dönem sonunda faiziyle birlikte ödenecek borçlardır.
- c. Alınan avanslar nakit ihtiyacımız nedeniyle ortaklarımızdan aldığımız borçlardır.
- d. Alınan avanslar mal satın alınmasıyla ilgili olarak kullanılan bir hesaptır.
- e. Alınan avanslar paradan önce, bir mal veya hizmet ödeme yükümlülüğüdür.

8. Aşağıdaki hesaplardan hangisi Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler grubunda yer almaktadır?

- a. Dönem Kârının Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılığı
- b. Ödenecek Vergi ve Fonlar
- c. Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri
- d. Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar
- e. Kıdem Tazminatı Karşılığı

9. İşletmenin pazarlama bölümündeki çalışanları için yapılmış olan ücret tahakkuku kaydında, hangi hesap yanlış kullanılmıştır?

760 PAZARLAMA SATIŞ DAĞ. GİDERİ	XX
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	XX
361 ÖDENECEK SOS. GÜV. KES.	XX
335 PERSONELE BORÇLAR	XX
103 VERİLEN ÇEK. VE ÖDE. EMİR.	XX

- a. 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar
- b. 335 Personele Borçlar
- c. 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri
- d. 361 Sosyal Güvenlik Kesintileri
- e. 760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri

10. İşletme, satıcılara olan ₺7.500 tutarındaki senetsiz borcunu, aynı tutardaki alıcılardan aldığı bir senedi ciro ederek ödemiştir. Bu işlemle ilgili olarak aşağıdaki kayıtlardan hangisi doğrudur?

a. 321 BORÇ SENETLERİ	7.500
121 ALACAK SENETLERİ	7.500
b. 320 SATICILAR	7.500
321 BORÇ SENETLERİ	7.500
c. 320 SATICILAR	7.500
121 ALACAK SENETLERİ	7.500
d. 121 ALACAK SENETLERİ	7.500
320 SATICILAR	7.500
e. 120 ALICILAR	7.500
321 BORÇ SENETLERİ	7.500

Kendimizi Sınavalım Yanıt Anahtarı

1. **c** Yanıtınız yanlış ise “300 Banka Kredileri” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
2. **b** Yanıtınız yanlış ise “300 Banka Kredileri” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
3. **d** Yanıtınız yanlış ise “Ticari Borçlar” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
4. **b** Yanıtınız yanlış ise “321 Borç Senetleri” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
5. **d** Yanıtınız yanlış ise “Borç ve Gider Karşılıkları” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
6. **b** Yanıtınız yanlış ise “331 Ortaklara Borçlar” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
7. **e** Yanıtınız yanlış ise “Alınan Avanslar” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
8. **b** Yanıtınız yanlış ise “Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
9. **c** Yanıtınız yanlış ise “335 Personele Borçlar” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.
10. **c** Yanıtınız yanlış ise “320 Satıcılar” başlıklı konuyu yeniden gözden geçiriniz.

Sıra Sizde Yanıt Anahtarı

Sıra Sizde 1

Aktifin likidite esasına göre sıralanmasıyla uyumlu olarak kaynak (pasif) yapısını oluşturan hesaplar da ilk geri ödenecek kaynaktan başlanarak sıralanır. Böylece yabancı kaynaklardan öz kaynaklara doğru bir sıralama biçimi seçilmiş olur.

Sıra Sizde 2

İşletmeler, öz kaynaklarının yetersiz olduğu durumlarda finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere ; kredi kuruluşları ya da para ve sermaye piyasalarından fon sağlarlar. Bu tür kaynaklardan sağlanan borçlar mali borçlar olarak bilinmektedir.

Sıra Sizde 3

İşletmeler, bankalardan nakit veya nakit olmayan krediler olmak üzere iki tür kredi sağlamaktadır. Borçlu cari hesap kredisinde banka, kredi talep eden müşterilerine belirli tutarla sınırlı olmak koşuluyla bir cari hesap açar ve bu hesaptan para çekmelerine – yatırmalarına izin verir. Borçlu cari hesap kredileri, kendi aralarında; açık krediler, kefalet ve maddi teminat karşılığı krediler olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Sıra Sizde 4

İşletme, vadesi gelen bir senedi ödeyemeyecek durumda ise alacaklıya senedi yenileme önerisinde bulunur. Alacaklının rızası üzerine gerçekleşen senet yenilemesinde işletme, belirli bir orandaki gecikme faiziyle bazı giderlere katlanmak zorunda kalır.

Yararlanılan Kaynaklar

Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (1999). **Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması**, Ankara, Gazi Kitabevi.

Bayırlı, R. (Editör) (2011). **Çözümlü Genel Muhasebe Uygulamaları**, Ankara, Gazi Kitabevi.

Koç Yalkın, Y. (2005). **Genel Muhasebe**, Ankara, Nobel.

Örten, R. ve Karapınar, A. (2007). **Dönemsonu Muhasebe Uygulamaları**, Ankara, Gazi Kitabevi.

Sevilengül, O. (2009). **Genel Muhasebe**, Ankara, Gazi Kitabevi.

Tek, N. (2011). **Finansal Muhasebeye Giriş ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulamaları**, İzmir, Birleşik Matbaacılık.

Yükçü, S. (2009). **Finansal Muhasebe**, İzmir, Birleşik Matbaacılık.